

Sanasjärvi

Markku Pihlajaniemi

Monet ennen kalaisat matalat pikkujärvet ovat nykyisin umpeenkasvaneita ja soistuneita. Yksi tällainen on Sanasjärvi Jalasjärvellä. Mielenkiintoiseksi järven tämän kirjoittajalle tekee se, että esi-isä Mäntykosken isäntä Jaakko Martinpoika kalasteli siellä muinoin. Kalastus on usein aiheuttanut naapurusten välisiä riitoja, niin tässäkin tapauksessa. Asiaa puitiin Ilmajoen talvikäräjillä 1764. Aikoinaan järviä oli kaksi, Iso-Sanasjärvi ja Vähä-Sanasjärvi. Tässä on todennäköisesti kyse isommasta, joka uudemmissa kartoissa on merkitty pelkällä Sanasjärvi-nimellä.

Näille käräjille on kruununisäntä Jaakko Martinpoika Mäntykoski Jalasjärveltä antanut haastaa verotalon isännän Matti Heikinpoika Isotalon samasta paikasta koskien omistusoikeutta Sanasjärveen, jonka Jaakko Martinpoika yrittää voittaa itselleen.

Tämän johdosta tuli nyt esiin edellä mainitut osapuolet ja kruununvaltuutetuksi kantajan puolelta kuninkaallisen majesteetin käskynhaltijan määräyksestä 1. päivältä viime lokakuuta pitäjänkirjuri kunnioitettu Anders Starck. Tämä selvitti kantajan ottaneen valtuutetukseen varapormestarin, jalon ja kunnioitetun herra Gabriel H. Peldanin, joka esitti seuraavaa:

Viimeksi pidetyillä talvikäräjillä on minun päämieheni Jaakko Martinpoika Mäntykoskea syyttänyt rajanaapuri Matti Isotalo siitä, että hän on rakentanut vene- ja nuottatalaan Isotalon niitylle Sanasenluhta nimeltään, sekä kalastanut nuotalla viime vuonna Sanasjärvessä. Koska minun päämieheni on tämän myöntänyt, että hän on tätä ennen kalastanut ilmoitetulla tavalla sanotussa järvessä ja vaikka hän on saanut omistukseensa yhtäläisen oikeuden siihen Isotalon kanssa, niin on kihlakunnanoikeus säilyttänyt Matti Isotalolla nautintaoikeuden mainittuun järveen, mutta jättänyt minun päämiehelleni avoimeksi haastamalla ajaa riitaa omistusoikeudesta tähän järveen, jos hänellä on siihen aihetta.

Tällaisen oikeuden päätöksen johdosta on päämieheni katsonut aiheelliseksi kruunun talon asujana haastaa laillisesti tämän hänen vastapuolensa ja hyväksyttää asian kuninkaallisen majesteetin korkealla käskynhaltijalla. Koska käskynhaltija on päätöksellä 1. päivä viime lokakuuta antanut päämiehelleni luvan omistusoikeusriidan ajamiseen määrätyn kruununvaltuutetun avulla, niin on minun päämieheni nyt jättänyt tämän hänen ja Matti Isotalon välisen riidan omistusoikeudesta Sanasjärveen kunnioitetun kihlakunnanoikeuden tutkintaan ja päätäntävaltaan seuraavista syistä:

Riidatonta on, että osapuolten omistamat talot sijaitsevat samassa kylässä ja metsien ja takamaiden suhteen sarkajaossa ilman varsinaisia rajoja tai muita laillisia omistusten erotuksia, niin vastaan väittämätöntä on, että niin kutsuttu Sanasjärvi on heidän omistuksillaan ja laskee vetensä niiden kautta.

Kun kaikki tämä on osapuolten myönnettävä ja nautinta osapuolten osalta on riidaton Sanasjärveen, ei käy päinsä, että omistusoikeus annetaan vastoin maakaaren 15 luvun §2. Tämän vuoksi esitetään oikeudenmukaisesti harkittavaksi millä syyllä Matti Isotalo on voinut tapahtuneella tavalla erottaa minun päämieheni kalastuksen harjoittamisesta tällä heidän yhteisellä vedellään varsinkin, kun Matti Isotalo ei ole kylässä ja sen omistuksilla tehdyssä maanmittauksessa sekä siihen perustuvassa veronmäärityksessä riitauttanut Mäntykosken taloa tällaisesta laillisesta oikeudesta, vaan on maanmittarin tekemän kartan julkisessa veronmäärityksessä selvityksessä hiljaa vaikenemalla hyväksynyt, että Mäntykosken asujalla oli yhtäläinen oikeus Isotalon kanssa Sanasjärveen ja sen nautintaan.

Esitetyn johdosta päämieheni nöyrä pyyntö on, että kunnioitetun kihlakunnanoikeuden toimin säilytetään viitatun lainkohdan mukaan naapureille yhteiseksi omistukseksi sillä vaatimuksella, että Matti Isotalo, joka ilman syytä on estänyt päämiestäni tämän omistusoikeuden asianmukaisesta nautinnasta ja tällä asianajolla aiheuttanut päämiehelleni ajanhukkaa ja kustannuksia, määrätään korvaamaan päämiehelleni aiheutuneet kustannukset ja siitä, että häneltä on jäänyt pois vuoden kalastusoikeus tässä järvessä, yhteensä 40 hopeataalaria.

Kun edellä oleva selvitys oli tehty, esitti varapormestari kihlakunnanoikeuden mainitun toimituksen 10. viime maaliskuuta sekä herra maanmittari Friedrich Rönholmin 19.6.1756 kantajan talosta tekemän geometrisen kuvauksen, josta nähtiin, että kantajan talolle oli silloin laitettu osa Sanasjärvestä ja johon kuvaukseen kantajan talon veronmääritys oli myöhemmin perustunut.

Pitäjänkirjuri Starck oli samaa mieltä siitä, mitä herra varapormestari oli esittänyt kantajan puolelta.

Vastaaja Matti Isotalo selvitti, ettei hänellä ollut mitään huomautettavaa kantajan omistusoikeuden vahvistamista vastaan Sanasjärveen esitetyistä syistä, vaan hän myönsi myös itse samoista syistä kantajan omistusoikeuden mainittuun järveen ja otti vaadittaessa suorittaakseen kantajalle vahingosta 60 kuparitaalaria, mihin kantaja valtuutettunsa kanssa tyytyi, mikä merkittiin pöytäkirjaan.

Henkilöt Jalasjärveltä

Jaakko Martinpoika Mäntykosken isäntä 1760-1790

Matti Heikinpoika Isotalon isäntä 1741-1784

Lähde: Ilmajoen talvikäräjät 1764 mf UK 1268